

Izvorni znanstveni rad
UDK 811.163.42'282 Slokovec (091)(497.5)
Primljeno 2011-10-15

FONOLOŠKI SUSTAV GOVORA SLOKOVCA

*Katarina Novak, Ludbreg**

Sažetak

*U ovome radu prikazane su osobitosti fonološkog sustava sela u pravcu Ludbreg-Legrad, koje ukazuju na veću fonološku raznolikost sustava vokalizma i konsonantizma govora ludbreške Podravine od pretpostavljene na temelju dosadašnjih istraživanja. Opisane su dosad nezabilježene značajke u govorima ludbreške Podravine, prvenstveno izostanak jednačenja refleksa **q** i etimološkoga **o** koji je opisao Pavle Ivić povezujući ga sa zagorskim selima. Govor Slokovca u dosadašnjim istraživanjima nije spominjan, već je kao dio cjelokupne istočne okolice Ludbrega do Legrada uvršten (primjerice u Ivšičevoj grupaciji) u skupine govora višeg ranga pod pretpostavkom da se govor njegovih stanovnika ne razlikuje bitno od govora stanovništva obližnjih sela. Govorni teren se izumiranjem autohtonog stanovništva, migracijama i utjecajem medija bitno mijenja, pa se navedene osobitosti vrlo vjerojatno u bliskoj budućnosti ne će moći više zabilježiti.*

*Ključne riječi: Slokovec, akcentuacija, vokalizam, izjednačen refleks **q** i slogotvornog **ǰ**, denazalizacija, etimološko **o**, zatvoreno **o**.*

Geografski smještaj i povijest naselja

Selo Slokovec, 3,5 km udaljeno od Ludbrega, ima dugu povijest naseljenosti.¹ U središtu sela sastaju se prometnice Ludbreg-Legrad i Ludbreg-Sveti Petar. Na tome raskrižju stoji kapela svetoga Florijana, izgrađena 1869. i evidentirana kao zaštićen objekt od Konzervatorskog zavoda u Zagrebu 1962. Ime sela pojavljuje se

* Rad s natječaja za dijalektološki opis i istraživanja kajkavskih govora, u sklopu programa Kajkavskoga spravišća *Jezičnica kajkaviana* (recenzentica: dr. sc. Anita Celinić).

¹ Objekt tradicionalnoga graditeljstva naveden u popisu Povijesnih naselja ludbreške Podravine što ga je Ministarstvo kulture izdalo 1997. - prizemnica s neostilskom dekoracijom pročelja iz druge polovice 19. stoljeća - postoji još samo u pisanim zapisima. Njenim rušenjem nestao je jedan od dvaju očuvanih objekata tradicijskog graditeljstva, dok drugi, skromnu kuću iz prve polovice 20. st. još možemo vidjeti na istome mjestu.

Usp. M. Tusun 1997: 89.

u popisu sela ludbreškoga vlastelinstva u 15. stoljeću, tadašnjom grafijom zapisan je oblik *Zlokowcz*, a i kasnije se spominje pod nazivom *Slokovci*. Dočetak *-ci* smatra se prvotnim oblikom, taj takozvani “podunavski tip” ojkonima čest je u sjevernim, ravničarskim krajevima Republike Hrvatske. U istraživanju međi-murske ojkonimije prof. dr. Anđela Frančić zamjećuje da prevladavaju dočeci *-ovec/-evec/-inec* u imenima sela čiji je prvotni dočetak *-ci*. (Usp. Frančić, 2009: 66.) Značenje je tih ojkonima “ljudi koji pripadaju rodonačelniku, osnivaču ili patronu naselja”²; slično smatra i dr. sc. Mijo Lončarić koji ih uspoređuje s južnoslavenskima, o kojima je pisao Lubaš:

“Hrvatska, kao i druga južnoslavenska mjesna imena na *-ci*, *-ovci*, *-inci* prika-zao je Władysław Lubaš. On se u prvom redu pozabavio imenima u množinskom obliku, ili onima koje je on smatrao takvima¹⁵, a koji su većinom etničkoga porijekla i patronimnog, dok su oni s oblikom jednine 'topografski' ili deminutivni (Lubaš 28).” (Lončarić 2007.: 310.)

Sastav stanovništva bitno je promijenjen u 17. stoljeću. Naime, selo je nakon turskih prodora u 16.st. potpuno opustošeno, te ga u 17. naseljavaju kmetovi. Izvori spominju 24 kmeta doseljena iz pavlinske kurije u Sigetcu. Godine 1787. selo su nastanjivala 133 stanovnika. Najgušće naseljen Slokovec je bio 1931. kad se broj stanovnika popeo na 444 stanovnika. Do 1991. taj se broj smanjio, te je zabilježeno 313 stanovnika.³

Obavjesnik zahvaljujući čijoj strpljivosti mogu predstaviti govor ovoga mjesta danas ima 88 godina i najstariji je stanovnik mjesta. Gospodin Ivan Gložinić čitav je život, izuzevši ratne godine 2. svjetskog rata, proveo u svome rodnom mjestu.

AKCENTUACIJA

Govor Slokovca pripada dijasistemu⁴ kajkavskog narječja. Lončarić je podijelio kajkavsko narječje na pet osnovnih prozodijskih tipova. Govor Slokovca ne pripada sustavima “B” ni “C” jer nema ograničenja u mjestu naglaska. Naime, govorima

² „U hrvatskoj ojkonimiji utvrđen je velik broj imena u obliku množine. Tu pojavu poznaju i drugi slavenski jezici, ali kod svih ona nije jednakog porijekla, iste motiviranosti i distribucije. Čak i na hrvatskom jezičnom području najlakše je uočljiva u ojkonimima sa sufiksima *-ići* (<*-itjo, tip: Maranovići) i *-ci* (< *-bcv*, tip: Slakovci). P. Šimunović, 2006.: 199.

³ Usp. M. Tusun, 1997: 89.

⁴ Dilema o uporabi termina koji bi najbolje odgovarao značenju: *dijasistem* (U. Weinreich, D. Brozović), narječje (B. Finka) ili dijalektni jezik (R. I. Avanesov) iscrpno je objašnjena u djelu M. Lončarića, *Kaj - jučer i danas*, Tiskarsko-izdavački zavod “Zrinski”, Čakovec, 1990., str. 11.-29.

Ovdje upotrijebljena terminologija slijedi prijedloge U. Weinreicha, kasnije i D. Brozovića.

“Za dijalektne jedinice višeg ranga od mjesnog govora, za koje je rečeno da predstavljaju specifičnu strukturu, Brozović upotrebljava termin dijasistem.” Isto, 24.

skupine B ultima (posljednji slog) ne može biti naglašena, a u govoru Slokovca u nekim je kategorijama riječi naglašena ultima, npr. glagola u prezentu, kao *kriči*, imenica na *-ôr*, npr. *mesôr*, itd.

U skupini E, kojoj pripadaju susjedni međimurski govori, gubi se oprjeka po kvantiteti, što je imalo za posljedicu povećavanje vokalnog sustava. U govoru Slokovca potvrđeno je nekoliko minimalnih parova prozodema koji dokazuju da zasad još postoji oprjeka po kvantiteti.

Govor Slokovca, dakle, pripada skupini A prozodijskih sustava. Ta se skupina dijeli na dvije podskupine od kojih jedna ima oprjeku po kretanju tona i u kratkom slogu, dok u drugoj skupini koja obuhvaća petnaest sustava te oprjeke nema, već se javlja samo oprjeka po tonu u dugome slogu.⁵ Rezultati istraživanja govora Slokovca upućuju na njegovu pripadnost drugom podsustavu u kojem postoji oprjeka po tonu samo u dugome slogu.⁶

Prvi tip kajkavskih govora Lončarić naziva tipičnim. Tronaglasan je, ima dva duga akcenta, dugouzlazan, akut (-) i dugosilazan, cirkumfleks (^) te jedan kratak akcent bez oprjeke po tonu, koji će ovdje biti naznačen vertikalnom crtom ('). Unakrsna metatonija osnovnih kajkavskih cirkumfleksa i akuta nije prisutna u govoru Slokovca.

Akcentatski sustav govora Slokovca je tročlani akcentatski sustav. U tom tročlanom prozodijskom inventaru, zasebne akcentatske jedinice jesu:

1. kratki akcent (')
2. dugi silazni akcent (^)
3. dugi uzlazni akcent (~)

te prozodijska jedinica bez siline i intonacije, nenaglašena kračina (~).

Distribucija kratkog, dugog uzlaznog i dugog silaznog naglasaka

Kratki akcent u višesložnim riječima dolazi:

a) na početnome slogu u primjerima

š'n'ajder, j'abuka, fk'aniti, zd'ele, m'esec, fl'etno, d'imu, č'ista, v'ideti, r'obača, v'odica, k'uliko, t'uliko, kl'uka

b) na središnjem slogu

sos'edi, del'eko, pov'esmo, jez'ikem; I jd., *sub'ota, gov'orili, kol'ovrt, nak'uriti, zak'uriti*

c) na ultimi obično nema kratkih akcentata

- iznimka su posuđenice npr. *rešt'ant* i *pat'ent*

te u jednosložnim riječima, npr. *s'ir, ž'ak, n'ok* “unuk”, *vl'ak*.

⁵ Usp. M. Lončarić, 1990. :67.

⁶ Istraživanja su rađena na način prihvaćen za potrebe izrade Hrvatskog jezičnog atlasa, odnosno slijedeći naputke izdane u “Upitniku” Hrvatskog instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje.

Dugouzlazni akcent dolazi na početnome i srednjem slogu. Primjeri:

- a) na početnome slogu
māla, vr̄čĉe, n̄ĉkaj “na što”, *šk̄ĉla, č̄ŭvati, v̄učitel, V̄uzem*
- b) na središnjemu slogu
kostāja G pl., *prijĉti* gl. pridj. trpni m.r. jd.; *namĉtale* gl. pridjev radni ž.r. mn.; *zadišala* gl. pridjev radni ž.r. jd.; *želĉdec, presĉžati; komĉda, psovĉĉi* N mn.; *popĉlnĉ; duhūna* A jd.

Dugosilazni akcent dolazi u svim položajima u riječi:

- a) u jednosložnim riječima
npr. *gn̄j, snĉk, brĉk, k̄st, gr̄t, lĉt* G mn.,
- b) na početnome slogu,
npr. *tĉsto, tĉlo, sĉno, str̄na* A jd. “strana” (uz *str̄n*), *zl̄to*;
- c) na središnjem slogu
npr. *nepr̄vda, posĉkel*;
- d) na završnom slogu
 - u prezentu glagola:
 - 1. os. jd. npr. *vel̄m*,
 - 2. os. jd. npr. *vel̄š, gled̄š, trp̄š, dr̄žiš*,
 - 3. os. jd. npr. *bol̄i, vuĉi, pokos̄i*;
 - u velikom broju zbirnih imenica tvorenih dometkom *-jĉ*, npr. *svr̄žjĉ* “granje”, *prutjĉ, smetjĉ, gostjĉ* „gosti“ (zbirna imenica), *latjĉ*;⁷
 - u imenicama sa sufiksom *-oĉ*, npr. *kov̄ĉ, izvož̄ĉ, bris̄ĉ* “ručnik”, *kot̄ĉ, pev̄ĉ*;
 - u imenicama sa sufiksom *-qk*, npr. *prv̄qk, rož̄qk, tež̄qk, sirom̄qk, bed̄qk*;
 - u imenicama sa sufiksima *-ik*, npr. *bolesn̄ik*,⁸ *dužn̄ik, govorn̄ik, služben̄ik*;
 - u imenicama sa sufiksima *-qr*, npr. *luḡqr, remen̄qr*;⁹
 - u imenicama sa sufiksima *-un, -qš* npr. *bogat̄un, bogat̄qš*;
 - na ultimim prilogama poput *naz̄qj, pos̄qt* “posvuda”, *zḡqr* “odozgo”, *dzd̄ql* “odozdo”;
 - u L mn. imenica ž. r. npr. *gaĉ̄qj*.

⁷ U zbirnim imenicama *lište, gr̄bje* akut je na prvome slogu.

Ivšić (1911: 195) je zamijetio da zbirne imenice s.r. kao *lišće* u slovenskom jeziku često imaju naglasak na kraju, ako im temeljna riječ ima naglasak kao *liš* – *lišta*, npr. *klasjĉ, mladjĉ*, ali često preuzimaju naglasak od temeljnih riječi, npr. *sātje* (prema *sāt*). Ivšić pretpostavlja da je nekada mogao biti naglasak *lištje* > *lištjĉ* > *lištjĉ* > *lišće* i *lištjĉ*, odnosno *s̄vsadbie* > *s̄ūdbie* > *s̄ūdjĉ* > *s̄ūdje* ili *sudjĉ*.

⁸ o.a. I u posuđenici tvorenoj istim dometkom, *betežn̄ik*.

⁹ o.a. Neke su posuđenice preuzete s naglasakom na prvome slogu te nisu promjenile naglasak, npr. *d'oktor*, ali *štacun̄qr*.

Po uzoru na naglasni tip *kovôč* (G jd. *kovôča*) s dugosilaznim naglaskom u zatvorenom završnom slogu i strane su riječi ušle u taj naglasni tip u slokovečkom govoru (štoviše svim govorima između Ludbrega i Leграда),¹⁰ npr.

- a) posuđenice s dometkom – *un*: *štacûn*,¹¹
- b) posuđenice s dometkom –*qn*: *kapelôn*, *duxôn*, *fazôn*;
- c) posuđenice s dometkom –*on*: *avijôn*, *betôn*, *kartôn*, *vagôn*, *balôn*;
- d) posuđenice s dometkom –*er*: *krumpêr* || *kumpêr* (MB), *papêr*, *refangêr*, *grenadêr* “pješak”;
- e) posuđenice s dometkom –*qr*: *oltôr*, *ormôr*, *xambôr*;
- f) ostale posuđenice: *pajdôš*, *frtôl*, *kapitôl*, špinût, betežnik, *xoblîč*, *kumîn*.

Na slogotvornome *r* mogu doći sva tri akcenta:

a) kratak

k'rcma, *p'rpër*, *m'rtvec*

b) dugouzlazan

vřlci N mn., *třgati*

c) dugosilazan

břf, *křf*

Izvan akcenta ne pojavljuju se dugi silabemi.

Podrijetlo naglasaka

Naglasni sustav za ovaj govor izveden je iz ishodišnog naglasnog sustava kajkavskih govora opisa koji su opisali u Fonološkim opisima Dalibor Brozović i Pavle Ivić¹² i osnovne kajkavske akcentuacije (nadalje OKA). Osnovnu kajkavsku akcentuaciju rekonstruirao je Ivšić u *Jeziku Hrvata kajkavaca* na temelju opisa suvremenog kajkavskog naglasnog sustava.

OKA sastoji se od triju naglasaka: dugog silaznog (˘), dugog uzlaznog (ˆ) i kratkoga (˘). U kratkome naglasku izjednačeni su praslavenski kratki naglasici i stari akut. Novi praslavenski akut nastao je mlađim praslavenskim procesima. Ivšić je naveo naglasne tipove u kojima se javlja OKA. Ovdje će se navesti pod-rijetlo pojedinih naglasaka temeljeno na naglasnim tipovima koje je 1936. opisao S. Ivšić.

Anita Celinić (2010: 29.) upozorila je na dva problema u Ivšićevoj podjeli na naglasne tipove: “Prvo, dugi metatonijski akcenti ne javljaju se u svim kajkavskim

¹⁰ Zamijetila je ovu osobinu i opisala na primjerima riječi u južnomoslavačkim govorima M. Kuzmić, usp. *Fonološki sustav južnomoslavačkih kajkavskih govora*, doktorska disertacija, Zagreb, 2008., str. 113.

¹¹ Jedvaj je u *Bednjanskome govoru* zamijetio kako su strane riječi Bednjančani prilagodili svome “obliku i naglasku” (Jedvaj 1956: 5).

¹² Brozović, D.; Ivić, P., 1981.: 225-226.

govorima u svim spomenutim kategorijama. U određenim govorima (ili čak u većini) duljenje po pojedinim kategorijama izostaje. To znači da će u govorima koji razlikuju kvantitetu na tim mjestima biti kratak akcent, a u govorima poput većine gornjosuflanskih, gdje se ne može govoriti o kvantiteti nego o različitoj kvaliteti vokala, s obzirom na ishodišnu kvantitetu, u takvim će primjerima u kojima dugi metatonijski akcenti izostaju biti vokal koji je kontinuanta nekadašnje kračine. Drugo, kada je riječ o govorima poput ovih uz gornju Sutlu, u kojima u nekim riječima postoje različita, često neočekivana duženja, nije uvijek unaprijed jasno potpadaju li pod koju od Ivšićevih kategorija, tj. trebaju li se smatrati polazno dugima ili ne.”

Akcentne promjene u distribuciji prozodijskih jedinica odnose se na pomicanje siline s naglašenog sloga na prethodni slog, a ovise o položaju sloga u riječi (zadnji/ nezadnji), strukturi sloga (zatvoren/ otvoren) i njegovoj kvaliteti.

Dugosilazni naglasak

Primarni cirkumfleks u ishodišnom kajkavskom naglasnom sustavu nastao je na mjestu praslavenskog cirkumfleksa. U slokovečkom govoru dugosilazni naglasak nastao je od osnovnoga kajkavskog dugosilaznog naglaska. Dolazi u slokovečkom govoru u sljedećim primjerima:

brêk, drêvo, têsto, têlo, mêso, grôt, lqš, rêč, stô, blqgo A jd., *strqñ* A jd.
“stranu”, *glqvu* A jd., *vrqk, vûš, zlqto, zvêr*.

Metatonija kratkoga naglaska u cirkumfleks

Cirkumfleks dobiven metatonijom naziva se novi ili sekundarni cirkumfleks. Ivšić navodi sedam kategorija u kojima se javlja novi cirkumfleks. U slokovečkom govoru potvrđen je u sljedećim Ivšićevim kategorijama:

1. u primjerima kao *cêstar, mlînar, rîbič, govêdina, rîbjak* te u nekim riječima u kojima iza naglaska dolazi iskonski dug formant u primjerima kao:

gqvrân, pôvak, jqstrep

2. u nekim oblicima gdje je u novoštokavskim govorima kratkosilazni naglasak ispred dugog samoglasnika starijega ili mlađeg postanja:

- u I jd. imenica ž.r.jd. i zamjenica gdje Ivšić bilježi dugosilazni naglasak u slokovečkom govoru ostvaruje se dugouzlazni naglasak

(u primjerima riječi *krâvom, lopqtom; mênom, têbom*),

- u N mn. s.r. npr. *lête, korîta, kolêne, mêsta*

- u G mn. u svim selima, npr. šîbic, povêsem, *krqf, kîl, sêl*

- u L i I mn. m. i s.r. npr. (z) *rêxi*, (na) *korîtaj* || *korîti, potqkaj*, *rêxi,(z) vqli vo-lovima*”

- u pridjevima, zamjenicama i brojevima poput: *slqbi* (K) || *slâbi* (MB), *sîti, dqgi, bogqti, plemenîti, kosmqti, lažlivi, xerženi, debqli, vqkši, nêči* “nečiji”, *prvi, drûgi*

“Dijalektički je dug i završetak *-u* u lok. sg. m. *-e/i* u *a*-osn. i *i*-osnova (ispor. Na pr. u Samoboru: *na ognû...*) pa prema tome dolazi i (na). *prâgu*, (na) *pocêku*, (na) *orêxu*, (na) *potôku*, (v) *rîti* i dr. (Ivšić 1936: 56.) U slokovečkom govoru potvrđeni su sljedeći primjeri (na) *rêxu*, (na) *pocêku*, (pri) *potôku*, (v) *rîti*.

3. u prezentu kao: *sêdem*, *lêžem*, *stônem*, *gînem*, *rêžem*, *čûjem*, *kupûjem*, *vîdim*, *mîslim*, *dêlam*

- gl. pridj.t. kao: *vûčen*, *zmôčen*, *trûden* (K)

- gl. pridj.r. m.r. dolazi u slokovečkom govoru dugouzlazni naglasak *zdîgel*, *posêkel*, a u pridjevima ž.r. kao: *najêla*, *frkôla*, *znôla*, *čûla*, *vîdla* u slokovečkom govoru dolazi dugosilazni naglasak

4. u zatvorenim slogovima pred suglasničkim skupovima, npr.:

- u imenicama: *čerêšja*, *vîšja*, *xrûška*, *zâjci* “zečevi” (analogijom i *zâjec*), *trgôfci* (analogijom i *trgôvec*), *pôlci* (analogijom i *pôlec*)¹³; *pšenični*, *srêdji*, *gôrji* i dr.;

5. u primjerima poput: *kôra*, *slôga*, *sfôra*;

6. u primjerima poput: *tôva*, *kôža*, *mêla* “brašno”, *vôla*;

7. u primjerima poput: *fîzi* (≅ vъ xîži), (v) jûtro, i dr.

I u dvjema obličnim kategorijama koje je zamijetio Lončarić:

8. imenicama *i*-osnova u A mn.: *v jôči* “u oči”;

9. imenicama *a*-osnova u A mn.: *vu vôdu*.

Tome se još mogu pridodati supini, npr. *krôst*, *spôt*, *brôt*.

Dugi uzlazni naglasak

Morfološke kategorije i primjere akuta u OKA-i naveli su Ivšić (1911: 195-205. i 1996: 57-58.), Jedvaj (1956: 295-320.), Lončarić (1996: 43-44.), Kuzmić (2008 :119-120.).

Primjeri će se iznositi po Ivšićevim kategorijama. U slokovečkom govoru dugi uzlazni naglasak nastao je od osnovnog kajkavskog dugouzlaznog naglaska koji odgovara novome praslavenskom akutu **na kratkim samoglasnicima**:

1. u primjerima: *grôbje*, *zêlę*, *stôljak*,

2. u N mn. s.r.: *sêla*, *plêča*, *rêbre*, *rêšęte*, *jêjce*

3. u G mn. npr. *lônci*, *stôlci* (ne *stôlcof*, *lôncef*)

4. u LI mn. m. i s.r. npr. *kôli* I mn., *vôli* I mn., *lônci* L mn., *kôji* I mn.,

5. u pridjevima npr. *zelêni*, *nôvi*, *širôki*, *bôžji*, *kôzji*, *ôfčji*

6. u brojevima npr. *ôsmi*, *sêdmi*, *stôti*

7. u pridjevima npr. *žênski*, *kôjski*, *peklênski*

¹³ o.a. Od riječi *trgôfci* u rječniku slokovečkog govora uobičajena je riječ *stacunq̃ri*. (Smatraju svi ispitanici, no riječ *trgovci* bi akcentuirali kako je naznačeno.)

Dugouzlazni naglasak u slokovečkom govoru nastao je od osnovnog kajkavskog dugouzlaznog naglasaka (akuta) koji odgovara novom praslavenskom akutu **na dugim samoglasnicima**:

a) tvorba

1. u primjerima kao *lištje*
2. u rednim brojevima kao: *dešęti, deųęti, pęti*
3. u primjerima poput: *stęža, sųša, žęža*

b) oblici

4. u određenim pridjevima poput: *bęli, jęki, mlęda, sųxi, tęsni, tędi,*
5. u infinitivu kao: *ręsti, vlęći, zępsti, zęti*
6. u prezentu *a*-osnova npr. *pįtam, dęvlem,*
7. u glagolima izvedenim s *-iti* npr. *dęjti, pręjti, snęjti*
8. u prezentu glagola kao: *dęjdem*
9. u zanižkanome prezentu glagola imati: *nęmam, nęmaš, nęma...*
10. u prezentu nekih glagola *i*-osnova npr. *mlętiš.*

Dugouzlazni naglasak javlja se u nekim primjerima u kojim u Ivšićem kategorijama dolazi dugosilazni naglasak, dobiven metatonijom, odnosno novi ili sekundarni cirkumfleks.

- u I jd. imenica ž.r.jd. i zamjenica npr. *krāvom, lopętom, jęgodom; męnom, tębom;*

- I mn. (ž) *jįmi*, (z) *žęnami* (u tome je primjeru kratki naglasak pomaknut na prvi slog pri čemu se ostvaruje kao akut).

Metatonija dugosilaznoga naglasaka u dugouzlazni, ili - dugouzlazni naglasak na mjestu osnovnoga dugosilaznoga

Na mjestu praslavenskoga primarnoga akuta u slokovečkom se govoru ostvaruje dugi uzlazni naglasak (akut), u nekim kategorijama riječi. To obilježje Ivšić veže uz IV. skupinu, skupinu kalničkih govora, u ovom se govoru javlja u sljedećim morfološkim kategorijama:

- u I jd. im. ž.r., npr. (s) *kobįlom*, (z) *lopeętom*, (z) *nevęstom*, (s) *prasįcom*, (s) *sekįrom*

- u pridj. r. ž.r. jd., npr. *dobįla, pobęgla, posękla, rodįla, smejęla*

Cirkumfleks ne prelazi u dugouzlazni naglasak u pridj. t. m.r. jd., npr. *dręzan, vųćen.*

Kratki naglasak

a) U slokovečkom govoru kratki naglasak nastao je od osnovnoga kajkavskog kratkog naglasaka,

npr. *j'oko* "oko", *b'op* "bob", *kol'iba*, *kob'ila*, *zvon'iti*, *suš'iti*, *sv'ęķęř*, *d'im*, *z'uti d'eti* "staviti", *s'eći*, *k'uja*, *v'everica*, *v'ideti*, *vrt'eti*, *zd'ela*, *zer'eti*, *ml'eti*, *pr'ęža*, *r'epa*, *zam'eriti*.

b) Kratki naglasak stoji na mjestu praslavenskoga primarnog akuta, u primjerima:

c'esta, *dl'aka*, *kr'ava*, *j'abuka*, *l'eto*, *l'ipa*, *m'ati*, *sl'inaf*, *s'ito*, *sl'iva*, *ž'aba*, (K, osim u riječima *brāta* G jd. i *nedēla*;

c) Kratki akcent javlja se u glagolskim imenicama u kojima je dobiven pomicanjem dugosilaznoga naglasaka sa srednjega sloga na prvi slog u riječi,

npr. *d'ixaje*, *x'rkaje* "hrkanje", *sl'ikaje*, *'igraje*.

Kratki naglasak u navedenim primjerima Houtzagers smatra utjecajem infinitiva:

"Ima primjera u kojima je moguće pretpostaviti pomicanje naglasaka na prvi slog s dugosilaznog vokala u srednjem slogu, što je tipično za kajkavske govore koje je Ivšić svrstao u 'grupu III' (1936: 80-81)... Od primjera koje spominje Ivić, *tòpanjāk* smatram problematičnim.¹⁵ Tražeći u svome materijalu riječi u kojima bi još moglo biti govora o spomenutom povlačenju, pronašao sam nekoliko mogućih kandidata: (i) glagolske imenice *b'rznanjā* 'žurba', *h'rnānjā* 'hrkanje', *iskanjā*, Lsg *tōčānji* 'tučenje'; (ii) *dihanjā* 'uzdah' i (iii) *dēnāšnji*, *sādašnji*, Nsg f *š'ānična* (uz *šānični*); (iv) *S'āsvāti* 'Svi sveti'. Posebice u primjerima pod (i) može se mjesto naglasaka na početnom slogu i drugačije objasniti. U govoru se može naći mnogo primjera naglasne analogije unutar paradigme (vidi § 2.5), a ove bi glagolske imenice mogle biti pod utjecajem infinitiva. Isto vrijedi za primjer (ii), makar u manjoj mjeri jer ga se može promatrati i kao samostalnu imenicu." (Houtzagers, 5.)¹⁴

Regresivni pomak kratkoga naglasaka sa završnoga sloga

1. Regresivnim pomakom kratkoga naglasaka na prethodni kratki slog u slokovečkom govoru dobiven je dugouzlazni naglasak pri prijelazu s otvorenoga završnog sloga, a zadržana je kratkoća pri prijelazu sa zatvorenoga sloga. Houtzagers (1999: 41) pretpostavlja dvije zakonitosti u prijelazu kratkoga naglasaka na prethodni slog:

I. gubljenje prednaglasne duljine, npr. **deččākā* > **deččākā*, **pītāt* > **pitāt*;

¹⁴ Po zabilježbi na 3. str. rada (Houtzagers, 3.) vidljivo je da se radi o kratkim naglascima:

Vedešin i Umok (naglašeni)			
kratki		dugi	
<i>ì</i>	<i>ù</i>	<i>î</i>	<i>û</i>
<i>è</i>	<i>ò</i>	<i>ê</i>	<i>ô</i>
<i>'ä</i>	<i>à</i>	<i>'ä:</i>	<i>â</i>

	“konj”	“koji”, zamj. m.r. jd. N
govor Slokovca	<i>kôj</i>	<i>k'oj</i>
	“moći”, infinitiv	“šuti”, 2.os.jd. imperativa
govor Slokovca	<i>m'oći</i>	<i>mōći</i> ¹⁵

Dugi silabemi

- i *vīde, jęzīku* L jd., *polīvali, velīm* 1.os.jd. prez., *gori, curi* 3.os.jd. prez.
 ę *vrēme, vrēdno, nęga, bęlimo, namęta, ftęčęnę, posękę, penęzi, nęm, dęsk, pręk, navęk*
 e *sosędof, zmętati* “istovarivati”, *zvęzati, bręgaj, opasnęše, pęm, trę, štę* “htio”
 ę *sęlo, žęna, rękę, spęčę, pręslica, žęp, kostję, žęlędec, smę, nęj*
 o *posęda, slapovęš* vrsta puža, *dvę; gmęjna, dęjdę, tęcęjo, splęcęaju, popęlne, boręvnica, lęjtra, bęš, kanęl*
 o *gęri, pęšle, pęsel, nęk, ftępi, kręx, gęlop, őra* 1. os. prez., *psovęci, žęc*
 o *plęva* pridj.ž.r. jd., *dęju, blęgo, bęltica, lęmpa, kręf* G pl.
 u *pęta, vęžgalo, žęli, zabašurilo, vęsnice, bębregi, pęščęju, kępi, duhęna* A jd., *xręšt*
 a *kręva, obręza* G jd., *dvęjsti, stęnite* 2.os. mn. imperativ
 ę *vęlci, vęba, tęgati, hęš, ogęđiti* “izgrđiti, osramotiti”

Kratki naglašeni silabemi

- i 'iti, 'ideš, les'ica, x'ititi, h'iti, 'išla, jez'ikem I jd., živ'ina, Japat'ija, ft'ičam D mn.
 e sos'edi, kol'eno, d'enes, d'eni, p'eške, s'eka, m'eseca, l'efki “lagan”, det'etem I jd., del'eko “daleko”, pov'esmo
 ę t'ęlek, br'ęža, zdęnec, męknu gl. pridj.r. m.r. jd., č'ęšjek
 o k'osti, m'orti, t'očno, r'obača, p'onica, pl'oti, n'oga, k'oca, g'osle, sk'opali, nasl'ogane, gov'orili, kol'ovrt
 u č'udaj, v'uxo, v'udri, n'utri, k'uliko, t'uliko, dr'ugda, j'užina, zak'uriti
 a l'aket, s'akomu, f'ara, fk'aniti, j'apa
 ę ft'ęgę gl. pridj.r. m.r. jd., s'ęšen, v'ępa, p'ęsa, x'ębet

Kratki nenaglašeni silabemi

- i k'osti, jęzik, męsite, čętrnęjsti, stęnite, vęsnice
 e v'rlec, x'rbet, sęstre, bębregi, p'eške, 'idem
 ę vręčę, tęcęjo, grędę, jęđina, spęčę, dęjdę, jęzīku
 u splęcęaju, pętaju, lęzeju, tęcęju, bęxlęju

¹⁵ Realizacija dugoga o u ovoj riječi neznatno je zatvorenija u odnosu na realizaciju istoga glasa i kratkome slogu.

o poměkel, jôko, t'očno pot'rlo, nosěča, xoblíč
a f'ara, sôma, vŭžgalo, zvězati, ôbraz
r 'ostřva, sřbî

Distribucija

Kod rednih brojeva zijev je uklonjen zamjenom drugoga vokala u slijedu *ae* sonantom *j*: *jědenôjst*, *dvanôjst*, *trinôjst* te u slijedu *au* sonantom *v*: *pôvak*. Dolazi i do adaptacije preuzetih riječi iz standardnoga jezika, primjerice preimenovanja nazivlja lijekova kako bi se izbjegao hijat: *Geomicin* (vrsta lijeka za životinje) u govoru stanovnika *Germicin*.

Ima primjera kontrakcija: *něm* “ne budem”, *nědem* “ne idem”.

U pojedinim riječima dolazi do ispadanja nenaglašenog vokala: *pondělek*.

Samoglasnici često na početku riječi ispadaju ili dobivaju protezu. Kao općekajkavska osobitost i u govoru Slokovca javlja se protetsko *v* pred samoglasnikom *u*: *v'uxo*, *vući*, 3. os. prez., rjeđe *j*: *Japatija*, *Jôlža*, *Jěva*.

Pod utjecajem vrlo proširene uporabe standardiziranog crkvenog jezika u govoru, molitvama, preuzeto je ime *Isus*, no u uzvicima i psovka i dalje je *J'ezuš*, *J'ezuš Kr'istuš*.

Analogijom prema riječima koje završavaju palatalom, generaliziran je nastavak *-em* u instrumentalu jednine, npr. *težôkem*.

Podrijetlo

Refleks jata u dugom je slogu *e*: *cvětje*, *tělo*, *sěno*, *pěsek*, *zvězda*, *rěšili*, *těsto*. U mjesnim govorima sela istočno od Ludbrega, a prema Koprivnici, *jat* se ostvaruje kao krajnje zatvoren *e* prema *i*, dok se na mjestu kratkoga *jata* javlja *e* (*v'erovati* “vjerovati”, *ned'ela* “nedjelja”, *s'eme* “sjeme”), dakle samoglasnik *e* tek neznatno zatvoreniji od vrijednosti glasa *e* u standardnome književnom jeziku.

Dugi *a* reflektirao se kao otvoren *o* *plôva* pridj.ž.r. jd., *dôju* 3.os.mn. prez., *blôgo*, *bôltica*, *lômpa*, *krôf* G pl.

Zabilježen je primjer gdje se na mjestu starog dugoga *a* javio zatvoreni *o* *gmôjno*.

Staro dugo *o* uglavnom je dalo zatvoren *o* *Bôk* “Bog”, *sfôra*, *kôra*, *snôplje*, *vôla* “volja”, *kôža*, *nôs*.

Vokal *o* je u riječima *môj*, *svôj*, *slôga*, *rôda*, *vôz* u osnovnome slokovečkom jezičnom sustavu vjerojatno bio kratak kao u ostalim padežima istih riječi (*sv'ojega*, *m'oje*, *r'ode*...) te nije došlo do zatvaranja vokala kod duljenja.

Praslavenski nazalni glas *o*, koji se izjednačio s refleksom slogotvornoga *l*, dao je *o* srednje vrijednosti, npr. *gôba*, *lôka*, *môka*, *môš*, *vôgel*, *kôt*, *zôp* “zob”, *rôča* “ručka”, *žôč* m.r.

Popratni samoglasnici, dosljedno bilježeni u tzv. *Ludbreško-bukovečkoj pjesma-*

rici,¹⁶ uz slogotvorno *r* u govoru Slokovca ne javljaju se ni u naglašenoj ni u nena-
glašenoj poziciji, npr. *dřf* G mn., *sřkati*, *čřni*, *křčma*, *fřtřl* “četvrtina”.

Slogotvorno *r* u inicijalnoj poziciji dobilo je protetski suglasnik *x*,

npr. *xřžřvi* “rđav”, *xřzal* “rzao” gl. pridj. r. m. r. jd. i u posuđenicama u kojima
u izvornome obliku nema proteze, primjerice ispred izvornoga *e* u *xřbala* gl. pri-
djev r.ž.r.jd. (< *germ. erben*),¹⁷ ispred izvornoga *a* u *xambřr* (< *tur. ambar*).¹⁸

Prijedlog *sə* dao je tri varijante: *z*, *ž*. Varijanta *sə* > *z* javlja se ispred nenepčanika
: *z mesem*, *z nami*, *z vami*, a ispred nepčanika *j*, *sə* > *ž*: *ž jimi*, *ž jizinim*.

Pregled podrijetla samoglasnika

ī	< u prezentskim nastavcima, npr. <i>letīm</i> 1.os.jd., <i>vrtīm</i> 1.os.jd., <i>gorī</i> 3.os.jd., <i>sedī</i> 3.os.jd., <i>trpīš</i> 2.os.jd., <i>želīš</i> 2.os.jd., <i>velīm</i> 1.os.jd., <i>čepīm</i> 1.os.jd., <i>smřdī</i> 3.os.jd., <i>dišī</i> 2.os.jd., <i>stojīš</i> 2.os.jd., <i>xřčīm</i> 1.os.jd., <i>grmī</i> 3.os.jd., <i>skřbīm</i> 1.os.jd., <i>bečīš</i> 2.os.jd., <i>držīš</i> 2.os.jd., <i>leži</i> 3.os.jd.;
	< skupa <i>-bjb</i> u nastavku određenog oblika pridjeva u N jd. m.r. <i>dřvi</i> te zamjenici <i>tī</i> , “taj”
i	< <i>ī s'ito</i> , <i>s'l'iva</i> - u posuđenicama npr. <i>f'iga</i>
ē	< <i>ē</i> , npr. <i>preповěda</i> “pripovijeda”, <i>vrědna</i> , <i>těsna</i> “tijesna”, <i>lěpo</i> “lijepo”, <i>sněk</i> “snijeg”, <i>brěk</i> “brijeg”, <i>těsto</i> , <i>tělo</i> , <i>sěno</i> “sijeno”, <i>věk</i> “uvijek”, <i>vrěme</i> , <i>lěk</i> “lijek”, <i>mlěko</i> , <i>klět</i> , <i>glětva</i> “dlijeto”, <i>lěvi</i> N jd. m.r. pridj., <i>drěmati</i> , <i>xmrěti</i> “umrijeti”, <i>sěčem</i> “siječem” 1.os.jd., <i>tělo</i> , <i>sěno</i>
	< <i>ē</i> primarnog i sekundarnog <i>děn</i> , <i>tět</i> ;
	< <i>ī</i> u skupu <i>-ir</i> , npr. <i>krumpěr</i> , <i>tejěr papěr</i> , <i>refangěr</i> “dimnjačar” < <i>ē</i> u pojedinačnim primjerima poput <i>mlěden</i> “mršav, nepokretan, neokretan”;
e	< <i>ě</i> , npr. <i>št'eti</i> , <i>s'eme</i> , želězo, mēsto, kol'eno, <i>d'eca</i> N mn., <i>sv'etlost</i> , <i>v'eter</i> , <i>d'e</i> “gdje”, <i>l'eto</i> <i>lěto</i> , <i>d'edek</i> , <i>d'eti</i> “staviti”, <i>v'everica</i> , <i>ml'eti</i> , <i>s'eči</i> , <i>zam'eriti</i> , <i>zd'ela</i> , <i>nevěstom</i> I jd., <i>m'esec</i> , <i>m'era</i> , <i>p'ešice</i> , <i>směti</i> ; u sufiksu <i>-eti</i> , npr. <i>let'eti</i> , <i>vřt'eti</i> , <i>gor'eti</i> , <i>sed'eti</i> , <i>trp'eti</i> , <i>žel'eti</i> , <i>čěpeti</i> “čućati”, <i>smř'deti</i> , <i>běleti</i> “bijeliti”, <i>v'ideti</i> ; <i>dečřk</i> , <i>'obet</i> , <i>plesnřvi</i> , <i>beži</i> 3.os.jd. prez., <i>podelīm</i> 1.os.jd. prez.,

¹⁶ Npr. *szerczu*, 6. list pjesmarice čuvane pod oznakom R3949 u Nacionalnoj i sveučilišnoj
knjižnici u Zagrebu. Jedna od pretpostavki je da pjesmarica datira o. 1830. (Šojat, 1986.: 62.) pa je
pojava gubitka popratnoga samoglasnika vjerojatno dio novije povijesti razvoja govora Slokovca.

¹⁷ Kao zanimljivost može se navesti da je ovaj glagol u kajkavskom govoru mađarskih sela
Umoka i Vedešina (usp. Houtzagers, 2002.: 12.) dobio protetsko *j* što bi se i u slokovčekom govoru
s obzirom na primjere *Jěva* i *Jezuš* očekivalo.

¹⁸ “tur. (ambar) 1. žitnica, spremište, skladište” (Klaić, 1986.: 52.)

e	< ə primarnog i sekundarnog piščenic, st'eblo, b'ezek, d'enes, z'eme 3. os. prez., l'efki, m'egla, m'eša, 'ogej, cv'ete; u sufiksima čgšjek, k'onec, m'rtvec, p'ekel, k'osec, grqber, sęjem
	< e del'eko, m'etla
	< ę s'eme N sg.
	< u posuđenicama, npr. tr'empava "nespretna" ž.r. jd., erodrom "zrakoplov", f'est "jako";
ē	< ē pēt, govęcko, dęvēti, dęšēti
	< e prilikom duljenja kratkoga sloga sęlo, čęlo, žęna
	< ē: šęst, sędmi
	< ě u morfemima gostęj L mn., zobęj L mn.
a	< a m'ačuxa, māla, jājci, N mn. zapr'af "zapravo", ž'aba;
ā	ə u pojedinačnim primjerima poput lāgala
	- u posuđenicama npr. fl'aša, šn'ajder
q̄	< ā stqra, mqjka, dqr "dar", rqste, 3. os. jd., znqmo, 1. os. mn., plqva, dqju, blqgo, bqltica, lqmpa, krqx G mn. Koprivničq nec
	< u nastavku N jd. im. e-osnova ž.r., npr. m'otika, k'uja, v'everica, s'ova;
	< ě nqdre, A "njedra" (Imenica nqdre nema oblik za jedninu, niti se javlja u bilo kojem padežu osim navedenog, dio je sintagme "za nqdre".)
	dobiveno je kontrakcijom skupa aja > ā > q u riječi "stajati" > stqti
ō	< q̄ prōti "prutovi" N mn., sōset "susjed", rōke N mn., gōsenica, mōči "šuti" 2. os. jd. imperativ, gōba, rōča "ručka", mōža A jd., zōp "zob", Lōka, kōpļeju "kupaju" 2. os. jd. prez., preskōpo "preskupo", tōča
	< ĺ (KP, D, VB, MB, Ž, L, S, NS) sōze, N mn., Sōnce, čōn "čun, čamčić"
	- i u posuđenicama npr. špōrxot
o	< o B'ozič, 'oct, gr'of, p'op, n'oft, č'ovek, sn'očka, k'okoš
	< q v'odica "udica", r'obača "muška košulja"
	< u posuđenicama, npr. f'ort "uvijek", 'oblok, p'oplun
ō	< ō Bōk „Bog“, sfōra, kōra, snōpļe, vōla "volja", kōža, gnōj
	< ā gmōjno
	< u sufiksu ōn u posuđenicama, npr. avijōn, betōn, vagōn, plafōn

ū	< u slijedu <i>ul</i> na dočetu glagolskoga pridjeva radnog muškoga roda jednine, neovisno o tome otpada li završno <i>l</i> ili ne: <i>zû, čûl, bú</i>
	< <i>q pûta</i>
	< <i>ū</i> u <i>sûxi</i> , određeni pridjev N jd. m.r.
	< <i>ũ vûjec</i>
	< <i>ə</i> u <i>Vûzem</i> Skok (III, 1973.: 569.): “ <i>vazâm</i> , gen. <i>vâzma</i> (ŽK) = <i>vazâm</i> , gen. <i>vâzma</i> (Vodice) = <i>vâzem</i> (Brkini, Istarski Breg) = (hrv.-kajk., 1599 Legrad) <i>vuzem</i> = <i>veyzëm</i> (Bednja), slov. (v)územ (Bela Krajina, Štajerska) = <i>üzma</i> , pl. <i>o üzmi</i> (Lumbarda) = <i>uzmêh</i> (12. v.) = <i>uzam</i> m.. To je postverbal od <i>vъzemati</i> , - <i>mljq</i> “tollere” kao <i>ujam, najam, zajam</i> od <i>jęti</i> .”
u	< <i>q v'ugel</i>
	< <i>ə v'uni</i>
	< <i>u v'uxo, b'ubrek</i>
	< <i>ʃ j'abuka, ž'una</i>
	< <i>o u k'uliko, t'uliko</i>
	< <i>q sub'ota</i>
	- u posuđenicama <i>c'ukor, f'untuš</i>
ř	< <i>ř u křf</i>
	< <i>r u m'řtef</i>
ř	< <i>r u k'řt</i>

SUGLASNICI

Inventar

sonanti

v m
l r n
ʃ
j

šumnici

p b f
t d
c s z
č ž
k g x

Transkripcija

Jednim grafemom označavao se palatal č, isključivo bezvučan afrikat, vrijednošću između č i ć.

Palatalni afrikat vrijednošću između \check{z} (\acute{g} , $d\check{z}$) i \check{z} (\acute{d}) u ovome je radu zapisivan trorogim nadslovkom \check{z} .

Palatalni sonanti označavani su s l i n (uobičajeno pisanim lj i nj) jer se u izgovoru radi o jednome glasu.

Distribucija

Svaki se suglasnik može naći na početnom, središnjem i dočetnom položaju.

Spirant h u govoru ovih mjesta nije faringalan, već velaran pa se koristio grafem x .

Sonant v

Polazno w je u slokovečkom govoru bilabijal v koji može biti zvučni opstruent bezvučnog f .

Sonant v javlja se u inicijalnom položaju i kao proteza ispred kontinuanata ishodišnih vokala u i φ : $v'uxo$, $vučitel$ || $učitel$, $v'ogel$, $v'odica$.

Sonant v izgubio se u tročlanim suglasničkim skupovima tvr , svl , svr :

- a) $čet'rte, tṛdi$,
- b) $slěči$,
- c) $sṛbi$.

Reflektiranje staroga prefiksa i prijedloga $v\grave{a}$ -/ $v\grave{a}$

- a) kao v

Stari prijedlog, ujedno i predmetak $v\grave{a}$, kao i stari predmetak u , među kojima je došlo do kontaminacije, dali su suglasnik v (*prevzeti* “preuzeti”), koji se na početku nekih riječi izgubio (*sę* “sve” *z'eti*, “uzeti”, *dovića* “udovica”), a isti je predmetak ispred bezvučnih suglasnika prelašao u f , npr. *ft'eknuti*, *fkrq̄la*, *fštāli*, *fštacūn*, *fmīl*, *f mēru*. Iznimka je glagol *xmrēti* i njegovi oblici, npr. *xmṛl*.

Početno $v\grave{a}$ obično ispada: *d'ovec*, *nôk*, “unuk”, *tôrk*, *zēti*.

Bilabijal v se kao zvučni opstruent bezvučnog f njime zamjenjuje na kraju riječ, npr. *jq̄strebof*, *bṛf* te ispred bezvučnih šumnika *krq̄fski*, *fčīnili*.

Sonanti m , n i j

Posebnost slokovečkoga govora u usporedbi s mjesnim govorima s kojima graniči je refleks polaznoga sonanta n koji se u slokovečkom govoru ne ostvaruje se kao n , već je njegova kontinuant j od nazalnoga palatala \check{j} koji je denazaliziran u j : *spq̄dji* “onaj koji je ispod”, *spq̄jē* “spavanje”, *lěšjak*, *hlq̄čjak* “remeni”, *sējati*, ali *rōnglica* “posudica”, *'ogej* “oganj”, *pq̄dej* “pedalj”, *t'orej* “toranj”, *kōji* “konji”, *str'ajski* “strani, tuđi”, *lq̄jski* “lanjski”.

U deklinaciji osobnih i posvojnih zamjenica dolazi do anticipacije palatalnog elementa $n > jn$ te umetanja vokala među konsonante: *jq̄nga* „njega“, *jq̄ngof* “njegov”.

Sonanti / i /

Depalatalizacija palatala /j/ dovela je do gubljenja oprjeke suglasnika /i/ i /j/, npr. *zēmla* “zemlja”, *nevōla*, “nevolja”, *pondēlek*, *klūn*, *kol'eno*, *vičitel*.

Sekundarni skup *laj* negdje je dao /j/: *zēlę*, *kōlę*, *vesęlę*.

U sljedove *bj*, *mj* i *vj* ne umeće se epentetsko /l/: *grōbję*, *š'ibję*, *g'rmję*, *d'ivji*, *krōvjji*.

Finalno /l/ u glagolskome pridjevu radnom muškoga roda često se gubi, neo-visno o prethodnome vokalu i (ne)naglašenosti sloga: *bū*, *zd'igę*, *sēja* “sijao”, *pękel*, *sę* “sjeo”, *posękę*, *gōrę* “gorio”, *m'ogę*, *pūsti*, no javljaju se i dubletni oblici *jē* || *jēl*, *v'idę* || *v'idel*, *gr'izę* || *gr'izęl*, *s'edę* || *s'edel*. Finalno /l/ iza kontiuante etimološkoga *r* u pravilu ne otpada: *xmrl*, *pōždrl*.

Završno /l/ čuva se u drugim vrstama riječi, primjerice imenicama: *č'avel*, *m'isel*.

Opstruenti

Suglasnik *x*

Suglasnik *x* ostaje na svom etimološkom mjestu u svim položajima (inici-jalnom, medijalnom i finalnom): *xrēn*, *xlōčjak*, *xr'uška*, *xlōd*, *v'uxo*, *zd'exnuti*, *krōx*, *m'ačuxa*.

U skupini *xt* zamijenjen je suglasnikom *š*: *št'e* || *št'el*, *štēli*, “htio, htjeli”.

Slogotvorno *r* dobilo je protetsko *x*: *x'r'zę*.

Suglasnici *d'*

Praslavenski glas *d'* reflektirao je većinom kao *ž*: *męža*, *h'rža*, analogno *pręža*, *zagr'ažen*; rjeđe kao *j*, *žęja* “žed”.

Oblici glagola *'iti*

Prefigurani oblici glagola *'iti* imaju nepromijenjene skupove /jt/, /jd/, npr. *nqjti*, *dqjti*, *pręti*.

Skupovi *st'* i *zd'*

Izjednačeni skupovi *st'* i *sk'* dali su *šč*: *klęščę*, *k'rščęn*, *mōščę*, *košč'ica*, *nęščę*, *iščę*, *k'uščęr*, *p'iščęc*.

Izjednačeni skupovi *zd'i* *zg'* dali su *žž*: *dęžž*, *dęžžę* G jd., *možžōni*.

Refleks starog skupa *st'*

Praslavenski skup *st'* dao je *šč*, npr. *uprop'aščęna*, *otpüşčęn*.

Refleks praslavenskog *t'*

Praslavensko *t'* izjednačilo se s *č* u *č*, npr. *vręčę*, *svęčę*,

Druga jotacija nije provedena u riječima *lįstję*, *cvętję*, *smetję*.

Skupovi *čr* i *žr*

Stari suglasnički skup *čr* čuva se kao *čr*, čak i u slijedu črč: *črni*, *črlęni*, *čr'išja*, *čręp*.

U inicijalnu praslavensku suglasničku skupinu *žbr* umetnut je dental *d*: ždrĕti, ždĕreju, ali ne i imenicu *žrĕbę*.

Promjene u suglasničkim skupinama

U suglasničkim su skupovima zabilježene i sljedeće promjene:

gl < *dl* *glĕtva*

c < *ts* *hrvācki*

Do ispadanja suglasnika dolazi u sljedećim skupovima glasova:

vl > *l* *lôt* “vlat”, *lôs* “vlas”

gd > *d* *dĕ* “gdje”

ldn > *ln* *pq̄lnę*

Podrijetlo

Osim što potječu od odgovarajućih fonema ishodišnog sustava, konsonanti u govoru Slokovca nastali su i sljedećim razvojem:

č	< <i>t</i> ’ u skupu <i>šč</i> < <i>št</i> ’ izjednačenih starih skupova <i>st</i> ’ <i>i</i> <i>sk</i> ’: <i>pĕčĭ</i> , inf., <i>plĕča</i> , <i>nôč</i> , <i>mĕčĕm</i> , 1. os. prez., <i>klĕščę</i> , <i>ščĭp</i> , <i>nat’eščę</i> , <i>pŭščati</i> , <i>un’iščĕna</i> pr. trp., <i>dvor’iščę</i>
	< u skupu <i>šč</i> < <i>staj</i> : <i>mq̄ščom</i> I jd.
d	< na mjestu <i>d</i> ’ u prijedlogu <i>med</i> “među”
ž	< <i>d</i> ’ u skupu <i>žž</i> < <i>žd</i> ’ < izjednačenih starih skupova <i>zd</i> ’ <i>i</i> <i>zg</i> ’: <i>zvĭžžati</i>
	< <i>daj</i> : <i>rožok</i>
	< <i>d</i> ’ u <i>s’ažā</i> “čađa”, <i>mĕžā</i> ,
	< u posuđenicama: <i>ānžĕl</i> , <i>ž’ak</i> , <i>Mažq̄r</i>
f	< skupa <i>xv</i> : <i>fq̄la</i> “hvala”
	< skupa <i>pəv</i> : <i>’ufam</i> , 1. os. prez.
	<i>f</i> < <i>x</i> < <i>g</i> u skupu <i>kt</i> < <i>gət</i> u <i>n’ofti</i>
j	< u slijedu <i>q̄j</i> < <i>ae</i> u brojevima: <i>jĕdĕnq̄jst</i> , <i>dvanq̄jst</i> , <i>trinq̄jst</i> .. <i>do đęvĕtnq̄jst</i> te slijedu <i>aj</i> < <i>ae</i> u <i>dvājsti</i>
	< <i>n</i> ’ u <i>sĕja</i> “san, sanja”
k	< <i>g</i> obezvučenjem u sljedećim riječima: <i>kq̄vran</i> , <i>k’uščar</i>
g	u <i>gam’ilica</i>
l	< <i>laj</i> : <i>zĕļe</i> , <i>podeļena</i>
m	< u prezentu glagola početi: <i>pōčĕm</i> , 1. os. prez.

r	< ž u intervokalnom položaju ispred prednjeg vokala u prezentu glagola moći: <i>m'orem</i> , 1. os. prez. <i>m'oreju</i> , 2. os. mn. < u slijedu <i>rj</i> < <i>ř</i> <i>'orje</i> , 3. os. prez., <i>'orjemo</i> , 1. os. mn.
š	< na mjestu <i>s</i> asimilacijom u <i>oškoruš</i>
z	< <i>saj</i> : <i>z'utra</i>
ž	< <i>z</i> ispred nepčanika: <i>ž jîm</i> , <i>ž jôm</i>

LITERATURA:

- Mijo Lončarić, *Kaj- jučer i danas*, Tiskarsko-izdavački zavod "Zrinski", Čakovec, 1990.
- Petar Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, knj. 1, JAZU, Zagreb 1971.
- Petar Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, knj. 2, JAZU, Zagreb 1972.
- Petar Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, knj. 3, JAZU, Zagreb 1973.
- Petar Skok, *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, knj. 4, JAZU, Zagreb 1974.
- Stjepan Ivšić, *Jezik Hrvata kajkavaca*, Ljetopis JAZU XLVIII, Zagreb, 1936.
- Ludbreško-bukovečka pjesmarica (rukopisna pjesmarica)
- Petar Šimunović, *Hrvatska prezimena* (poglavlje: Singularizacija pluralnih ojkonima na Braču i drugim dalmatinskim otocima), Gloden Marketing -Tehnička knjiga, Zagreb, 2006.
- Mijo Lončarić, *Kajkavsko narječje*, Školska knjiga, Zagreb, 1996.
- Mijo Lončarić, *Kajkavština u ranim podravskim toponimima*, Folia onomastica Croatica. HAZU. br. 12/13., ožujak 2007. Zagreb. str. 303.-322.
- Ranko Matasović, *Poredbenopovijesna gramatika hrvatskoga jezika*, Matica hrvatska, Zagreb, 2008.
- Silvana Vranić, *Čakavski ekavski dijalekt: sustavi i podsustavi*, Biblioteka časopisa Fluminensia, Rijeka, 2005.
- Mijo Lončarić, *Istraživanje govora u ludbreškom kraju*, Rasprave ZJ, sv. 15., Zagreb, str. 121.-128.
- Đuro Blažeka, *Rječnik govora Svetoga Đurđa*, Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2010.
- Anica Celinić, Ankica Čilaš Šimpraga, *Govor Jurkova Sela u Žumberku*, Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, knj. 34, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2008.
- Peter Houtzagers, *The Kajkavian Dialect of Hidegség and Fertohomok*, Studies in Slavic and General Linguistics, Amsterdam-Atlanta, 1999.
- Peter Houtzagers, *Obilježja kajkavskoga govora Vedešina i Umoka*, Filologija, Zagreb, 2002., str. 1.-25.
- Željka Brlobaš, *Kajkavski govor Repušice*, Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, knj. 25, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 1999.
- Anica Celinić, *Gornjosutlanski konsonantizam*, Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, knj. 28, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2002.
- Martina Đidara, *Fonološki sustav govora Zlarina*, Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, knj. 29, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2003.

Željko Jozić, *Fonološki sustav govora Svilaja*, Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, knj. 26, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2000.

Olga Šojat, *Izbor iz Ludbreške pesmarice*, Kaj, br. 7-8, Zagreb, 1968., str. 62.-72.

Marija Tusun, *Povijesna naselja ludbreška Podravina*, Ministarstvo kulture, Zagreb, 1997.

THE PHONOLOGICAL SYSTEM OF THE SLOKOVEC VERNACULAR

By Katarina Novak, Ludbreg

Summary

*The phonological system characteristics of the vernacular spoken at Slokovec (situated on the Ludbreg-Legrad route) are described in the paper, demonstrating greater phonological differences of the vocalism and consonantism systems than had been expected in the vernacular of the Podravina's Ludbreg as based on research work to date. Described are the characteristics of the Ludbreg Podravina vernacular that have not been noted down yet; firstly the absence of assimilation of reflex **q** and the etymological **o** as described by Pavle Ivić, linking it to that in the Hrvatsko zagorje villages. The Slokovec vernacular has not been mentioned in research work till now, but has been included as a section in the overall eastern Ludbreg surroundings up to Legrad (as for instance in the Ivšić grouping), in the vernacular groups of a higher level under assumption that the tongue of its inhabitants does not differ essentially from the tongue of those in the nearby villages. The vernacular area is changing essentially due to autochthonous population dying out, migration and media influence, so it is highly probable that in the near future it will not be possible to note down the listed characteristics.*

*Key words: Slokovec, accentuation, vocalism, assimilated reflex of **q** and syllable creating **ɨ**, denasalization, etymological **o**, close **o**.*